

בנאות דשא

פרשת וישב שבת חנוכה תשפ"א - גליון ל"ג

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

התגברות בהתעלות מטבעו של עולם

בפרשתו מתואר הנסיון של יוסף הצדיק, וחז"ל מאריכים לתאר כל פרטי הנסיון שהיו ליוסף הצדיק, ראשית יש לדעת שאיננו מתיימרים כלל לפרש מה היה אצל יוסף הצדיק, ואין לנו שום השגה כלל בשבטי י-ה, וכמובאר בספה"ק שחלילה לנו לפרש הדברים כפשטם (ועי' נועם אלימלך פר' בשלח ד"ה ויקח), כי כל מה שהיה אצל יוסף הצדיק, וכל פרטי הנסיון המובאים בחז"ל, היה רק בכדי לכבוש את הדרך לדורות שיוכלו לעמוד בכל הנסיונות.

ואיתא בגמרא (סוטה לו): 'באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפור ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם וכו', מיד ותשב באיתן קשתו, ואם הדברים כפשטם שרק על ידי הדמות דיוקנו של יעקב אביו התגבר יוסף בנסיון, איך אמרו חז"ל (יומא לה): 'יוסף מחייב את הרשעים', ומה התביעה על כל העולם להיות כמו יוסף הצדיק, הרי היה לו סיוע מיוחד.

אלא בוודאי יוסף התגבר בכוחות עצמו, ומה שאמרו שבאותה שעה באתה דיוקנו של אביו, יובן בהקדם מה שדייק חז"ל בדבריהם שנראתה לו 'בחלון', ולכאורה מאי נפק"מ מהיכן נראתה לו. אלא שחלון מרמז לכוחות שלמעלה מדרך הטבע, כדכתיב (ירמיה ט, כ) 'עלה וגו' בחלוניו', ופירושו המפרשים (עי' רד"ק ועוד) שהכוונה שהיה בשינוי מהרגיל, כלומר הגם שסתמו כל השערים, באה הצרה דרך החלונות, בדרך פתאום, שלא כדרך הטבע. על כן נראה לו דמות דיוקנו של אביו בחלון דייקא, וכמ"ש באמרי אמת (תרס"ט) שדמות דיוקנו היינו דיוקנו של יעקב אבינו ע"ה החקוקה בכסא הכבוד, שזה הוא הכח ממרכבה למעלה מדרך הטבע, כי בעת מלחמת היצר צריכים להתאזר בכח שיש לישראל למעלה מדרך הטבע, וכן עשה יוסף 'וינס ויצא החוצה' (לט, יב), שנתעלה מעל הטבע (עי' שפ"א לקוטים ד"ה ויהי איש מצליח).

ולכן נרמז ליוסף הצדיק שימחה שמו מאבני השהם שבאפוד דייקא, ולכאורה עדיפא הוי ליה למינקט עתידין אחיך שיהיו להם אבנים בחושן ואתה ביניהם

רצונך וכו', שהרי החושן הוא כנגד הלב, ובחושן היתה אבן מיוחדת לכל שבט (ועי' העמק דבר תצוה כח, טו בהרחב דבר), אלא משום דאבני האפוד היו על 'כתפות' האפוד, ובכתפים מתבטא העבודה והיגיעה העצמית (עי' שפתי צדיק פר' תצוה אות יח). וביותר נוגע הדבר למדת יוסף הצדיק, כי עיקר העבודה במדת יוסף הצדיק הנקרא שור כדכתיב (ברכה לג, יז) 'בכור שורו הדר לו', היא הקבלת עול, כי נצרך עמל ויגיעת בשר ונפש בכדי לעמוד בנסיון ולהישמר בקדושה בכל מצב שהוא.

ובוודאי שיש כח האבות המגין ומסייע בעדנו, אבל הסיוע הוא להתעורר להשתמש בכוחות עצמו להלחם ולעמוד בנסיון היצר שזו עבודתו שלו, וכלשון חז"ל (ביר צ, ג) 'יוסף משלו נתנו לו' [וכמ"ש בבאר מים חיים עה"פ ויש מה, ט) שמני אלקים וגו', כי זכה במדת הדין למלכות, דהיינו בעבודתו העצמית, ופועל אדם ישולם לו, ע"ש, ועי' שפ"א תרמ"ז ד"ה בפסוק]. ולכן אמרו 'יוסף מחייב את הרשעים', שכל מעשיו של יוסף הצדיק למען שאנו 'בני יעקב ויוסף' נלמד הוראות ודרכי חיים, לעבודת ה' ולמלחמת היצר, בהתגברות והתעלות מדרכו של עולם.

ואם בעבודה היום יומית אינו בניקל להתעלות מדרך הטבע, אבל בימים המיוחדים שמתנוצץ האור, ביד כל אחד להתעלות מדרכו של עולם. ובוודאי בחנוכה שנעשה בו נסים, ונס הוא פתיחת שער מלמעלה, וכמו שכתב השפת אמת (תרס"ד) שלכן קבעו לגמור בו את ההלל, שבהלל מודים על העבר הוה ועתיד, והוא אינו כפוף לזמן, כי אז נפתח הארה מלמעלה מן הזמן. ועל כן צריכים לנצל כוחות אלו, ללחום מלחמת ה' בגבורים, מלחמת עשו וכת דיליה הנוהגת בכל עת, להתאזר כנגדו בהתעלות מעל הטבע.

ובחנוכה נרמז בגמרא (שבת כא:) 'אם היה דר בעליה, מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים', שאפשר להיות מבני עליה להתעלות מעל הטבע, ויכול להניח בחלון, דהיינו למעלה מדרך הטבע שמרומז בחלון, ועי"ז להאיר ברשות הרבים - שיש בהם ריבוי נסיונות, ולהתגבר עליהם.

(פרשת וישב תשע"ג - עבד"ד ח"ב עמ' נה-נו, וליל שבת חנוכה תשע"ג - עבד"ד חנוכה עמ' כא-כב)

טהרה צריך עבודה עצמית

כ"ק אאז"ל אמר (פני מנחם עמ' רכב) ששאל את אביו **האמרי אמת זי"ע** על מה דאיתא בבעל הטורים (לו, ג) 'זקנים ר"ת זרעים קדשים נשים ישועות מועד', למה לא נרמז גם טהרות, והשיב שעם בחור אין לומדים טהרות, ואמר כ"ק אאז"ל שיתכן שהכוונה עמוקה יותר, דאיתא בספרים שבעת נסיון נוטלים מהאדם את כל המדריוגות, ואיתא בגמרא (יומא לה): 'יוסף מחייב את הרשעים', ומקשה **השפת אמת** (תרמ"ז ועוד) וכי אפשר להשתוות לצדיק יסוד עולם כיוסף, אלא שבשעת הנסיון הקשה נטלו מיוסף הצדיק את כל המדריוגות, ואיתא שהיה נסיונו גדול יותר מנסיון האבות, ולפיכך יוסף מחייב את הרשעים, ולכן לא לימדו יעקב אבינו סדר טהרות, שעל זה היה נצרך לעמוד אחר כך לבדו בעת הנסיון, בלא המדריוגות שקיבל מאבותיו (ועי' לקוטי יהודה).

(פרשת וישב תשע"ג - עבד"ד ח"ב עמ' נו)

הודאה המביאה לידי תשובה

איתא במדרש (ב"ר עא, ה) לאה תפסה פלך הודיה, שאמרה בלילת יהודה (ויצא כט, לה) הפעם אודה את ה', וזכתה ועמדו ממנה בעלי הודיה, יהודה 'ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני' (לה, כו), דוד אמר הודו לה' כי טוב, דניאל אמר 'מהודא ומשבח אָנָה' (דניאל ב, כג).

בכל אלו היה גם ענין תשובה, ביהודה איתא (סוטה ז:) הודו ולא בוש, להורות תשובה לרבים (עי' מכות יא: תודיה מי גרם), ואכן אמר לו יעקב אבינו 'יהודה אתה יודוך אחיך' (ויחי מט, ח), שהורה דרך תשובה לכל בני ישראל, גם דוד המלך שאמר הודו לה' כי טוב היתה כל מהותו תשובה כדאיתא בגמרא (ע"ז ד:) לא היה דוד ראוי לאותו חטא אלא להורות תשובה וכו', וגם אצל דניאל שאמר מהודא ומשבח אָנָה היה אז זמן של תשובה אחר שהפרישו אנשי כנסת הגדולה את בני ישראל מהנשים הנכריות.

ימי חנוכה הם ימי הודאה ותשובה, איתא בגמרא (בי"מ ג.) 'אמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע, חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכוליה בעי דנכפריה, והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו, והאי בכוליה בעי דלודי ליה, והאי דלא אודי אשתמוטו הוא דקא מישתמט מיניה, סבר עד דהו לי זוזי ופרענא ליה, ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכוליה, ואולי הפירוש בזה דאיתא בגמרא (ברכות יב:) על העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עוונותיו, נצרך שתהיה לאדם על כל פנים הודאה כל שהיא - הודאה במקצת, וכח התשובה הוא שכאשר שב על דבר אחד, יכול להמשיך ולשוב בויותר, וזהו הרמז סבר עד דהו לי זוזי ופרענא ליה, שחסר לו עדיין התשובה בשלימות, זוזי היינו הכיסופים, ואמר רחמנא רמי שבועה עליה, רחמנא רמו למדת הרחמים, כי היכי דלודי ליה בכוליה, ויכול לשוב בתשובה שלימה.

כ"ק אאז"ל אמר אהא דאיתא כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עוונותיו שהוא כדאיתא בגמרא שהמתבייש אזיל מיניה סומקא ואתי חוורא, שנחשב כמיתה, והיינו שעל ידי הבושה נשתנה ונעשה אדם אחר. ויתכן שהיתה כוונתו עמוקה יותר ורמז יש כאן, סומקא הרמז לחטאים כדכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, וחוורא הוא להיפך, וזהו אזיל סומקא ואתי חוורא, חוורא הוא חסד. גם בהודאה ממש כן הוא, כאשר עושה אדם חשבון הנפש ומודה להש"י על חסדיו ועל טובותיו שעושה עמו כפי מצבו הרי הוא מתבייש קצת בעצמו, וכשתבונן בהם מביא לתשובה כמ"ש בחובות הלבבות, וכמו שאמר הרבי מקאצק ז"ל מודה אני לפניך - איך מגיע האינני לילפניך.

(פני מנחם חנוכה ג' ר עמ' טח ועמ' שיא) [ובבנאות דשא פר' וישלח עמ' א' חסדים במקום יסורים], הובא מהתולדות יעקב יוסף, דברי הבעש"ט זי"ע בענין הנ"ל]

נדבת ידידיו
הרה"ח ר' יהושע זיטמאן שיחי' לאוי"ט
ומתפללי ביה"ח 'גדיל תורה' בארה"ב
לע"נ המיו הרב ר' ישראל משה
בן הרב ר' אברהם יחזקאל בידרמן זצ"ל
ממתפללי ביה"ח
גלבי"ע ט"ו תשרי תשע"ז
ת.צ.צ.ה.

ברכת מזל טוב
לידידנו הרה"ח ר' ישראל מרדכי אלטר שליט"א
ר"מ בישיבה גדולה פני מנחם
ולאביו מורינו הגה"ח רבי יצחק דוד אלטר שליט"א
לרגל היכנס בנו' נכדו הבחור פנחס מנחם ב"י
לעול תורה ומצוות
יזכו לרווח רוב נחת דקדושה משמו ומכל יוצ"ח
נדבת מוקיניו

נדבת
דוד גפתלי בן רחל חנה
מרגליות - לונדון
לזכות רבינו ראש הישיבה שליט"א

ללמד את בני יהודה קשת

עשו אמר ליעקב אבינו 'נסעה ונלכה ואלכה לנגדך' (ג, יב), ויעקב אבינו השיב לו 'הילדים רכים' וגו' (שם, יג). כוונת יעקב אבינו ע"ה שיש קושי הדרך משום ילדים רכים, הוא משום שעשו בא להתנגד דייקא לילדים הרכים - לשנות הנעורים, וקושי הדרך הוא הנסיגות שיש לכל אחד ואחד במשך ימי חייו בהאי עלמא, וביותר בשנות הבחורות, כשעדיין רתיחת הדם בתקפו, אבל הקושי הוא לא רק בשנים הצעירות אלא גם לאחר מכן, לעולם לא נפטרים ממלחמת היצר ומהנסיגות, כמו שמפרש השפת אמת את המשנה (אבות פ"ד מ"ב) 'הלומד ילד למה הוא דומה' - שלעולם שייך בחינת 'הלומד ילד' - כי כל עוד נשמחו בו מיקרי עוד ילד לעומת יום הבא למחרת, ועד זיבולא בתרייתא אם היצר בא להסית לדבר עבירה - הרי זה סימן שהוא מרויח דבר מה מפיתויו, אבל בוודאי בימי הנעורים שיש בהם את התסיסה הטבעית, נצרך להישמר ביותר, וכמאמרם ז"ל (ע"ז טו.) על הפסוק אשרי איש ירא את ה' - אשרי מי שמתגבר על יצרו כשהוא איש, כי בשנים הללו היצר בא ביותר להכשיל את האדם עם נסיגות, ועשו היצר הרע מפתה לכל אחד בשנים אלו 'נסעה ונלכה ואלכה לנגדך'.

והכח להילחם עם עשו ולנצחו מבואר בחז"ל, דאיתא בגמרא (ע"ז כה.) על הפסוק (ויחי מט, ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויביך' - איזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף הוי אומר זו קשת, ועל זה כתיב (ש"ב א, יח) 'ללמד את בני יהודה קשת', בני יהודה היו יודעים היטב לירות חיצים בקשת, ואיתא במדרש (ב"ר צח, ו) שכל בני ישראל נקראים 'יהודים' על שם 'יהודה אתה יודוך אחיך', והמשך הפסוק הוא 'ידך בעורף אויביך', כי לכל אחד יש כח מיהודה להילחם עם עשו - היצר הרע בקשת ולהכותו בעורף, ואיתא בגמרא (סוכה לה.) שמי שנוהג בקדושה היה יכול לומר ליצר הרע 'גירא בעינא דשטנא', ואמנם איתא שם דאין לומר כן ליצר הרע, אבל עצם התנהגות בקדושה, כל פעולה של קדושה, כל התגברות, מהווה גירא בעינא דשטנא.

והזמן מסוגל לזה ביותר בחודש כסלו, דאיתא בספר יצירה שמזל חודש כסלו הוא קשת, כי הפרשיות שקוראים בחודש זה הם פרשיות המלחמה בין יעקב לעשו, והקריאה מעורר הזמן להתאזר ולהתקדש ולהילחם עם היצר הרע בקשת. וזה מה שעשו החשמונאים, שנלחמו עם היונים,

בבחינת גירא בעינא דשטנא, כבימים ההם בזמן הזה. וכל אחד ואחד צריך לדעת, שאפשר להילחם עם היצר הרע וצריך להילחם עם היצר הרע. ועיקר כח הקשת הוא בימי הנעורים, כדכתיב (תהלים קכו, ד) 'כחצים ביד גבור כן בני הנעורים', וכמה שמותחין את הקשת, כך החץ הולך יותר למרחוק, כמו כן עבודת האדם בימי הנעורים כמ"ש רבה"ק ז"ע, ובשנים אלו מוטל ביותר לעמוד על המשמר שלא לשמוע לו, שהמעשים יהיו בבחינת גירא בעינא דשטנא.

והכח שיש לנו ללחום עם היצר ב'קשת', הוא בתורה, ללמד לבני יהודה קשת ללחום במלחמתה של תורה, שהוא הוא העצה כנגד היצר, והתורה היינו החצים והכלי זיין כנגד היצה"ר כמו שהקב"ה שברא את היצר הרע מעיד 'בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין' (קדושין ל:). וכן 'קשת' מתפרש על תפלה, כדכתיב (ויחי מח, כב) 'בחרבי ובקשתי' ובתרגום בצלותי ובבעותי, תפלה אמיתית מעומק הלב, וגם בשעת הנסיון ראוי להתפלל אל ה' שיתן לו כח להתגבר ולהניצל מפיתוי היצר, וכדי שהאדם יבוא להתפלל בשעת הנסיון, עליו לזכור ולהכיר שיש לו נסיון שעליו להתגבר, כי אם האדם הולך ככסיל אחרי הנסיון אינו זוכר כלל מה שיתפלל אליו, אלא צריך לזכור מה שחפץ שיתגבר האדם על היצר, ולהתפלל עליו שלא יעזבונו בידו, ואין צורך בנוסח מיוחד או קאפיטל תהלים מסוים, אלא כל אחד יכול להתפלל במילים שלו מעומק הלב: רבונו של עולם, תעזור לי שאעמוד בנסיון. ותפלה מעומק הלב מועילה. תורה ותפלה, אלו הם ב' הכוחות כנגד היצר הרע.

זאת היא התשובה לרבים השואלים כיצד יש להתכונן לקראת ימי החנוכה, להתחזק בתורה ותפלה, ללמוד תורה מתוך להט והתלהבות, להתפלל עם ווארימקייט, ולעבוד את ה' בהשתוקקות וחשק, שהרי הנס דחנוכה הוא בנרות, אש ולהבה, וכל הכח של חנוכה היה מסירות נפש, התגברות על היצר הרע, מיט דער גאנצער נעם און דער גאנצער ברען. העיקר הוא ההחלטה שבלב, שכל ההתנהגות תהיה גירא בעינא דשטנא, עד עת שנוכח נשלחנו כי עלה השחר' - כשיעלה שחרן של ישראל, ויקוים בנו 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו'.

(מתוך טיטוס של ס"ג וישלח תשפ"א)

מילי דאורייתא

האם היה איסור בלקיחת המשכון מתמר

יואמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן ותאמר אם נתן ערבון עד שלחך' (לח, יז), בשפתי צדיק (אות א) מביא ששמע מהחידושי הרי"מ ז"ע שהרי"ר' בונה ז"ע אמר שעל ב' דברים הי' מביט כל ימיו, א. על יעקב אבינו ע"ה שלא היה עוד בריה כמוהו בעולם, כדכתיב (ישעיה כב) 'יעקב אשר פדה את אברהם' וגו', ומלאכי השרת מקלסין בכל יום ברוך וגו' אלקי ישראל (תנחומא קדושים ב), צדיק יסוד עולם כמוהו נסתלקה ממנו שכינה כ"ב שנים (ע"י רש"י ויגש מה, כז) ועומד בצדקו כמקודם, וכל העולמות תלויין בו הכל כמו בעת האור. ב. מיהודה, שידע בנפשו שהוא איש נאמן, וישלח לה הגדי שהבטיחו, ואע"פ שהיה יודע שישנא מדיבורו, אך שהיה שלא ביושר מפני שרצתה דוקא משכון, ואם היה סר מעט מיושר היתה נאבדת בשריפה, ועל ידי שלא סר מהיושר החזיק הג' נפשות ונברא אור משיח.

ושאלו התלמידים: צריך ביאור איך הותר לו מדינא לעשות כן, שהרי קנתה את המשכון, ואע"פ שהוא יודע שלא ישנה מדיבורו אסור לו ליטול דבר שלא כהלכה.

והשיב רבינו שליט"א: שאלה גדולה וצריכה לפנים, שהרי אין רבנות במה שזוהר מאיסור.

והנה מצד קנין משכון לא קשה טעמי, א. אם דינם כבן נח אין לה קנין משכון (ע"י פסחים לא:). ב. משכון בשעת הלוואה לא היו קנין משכון (ע"י תוס' שם ד"ה בדריב יצחק). ג. גם ביקשה עירבון גרידא ולא משכון (ע"י סוגיא ב"מ מה: ופב: ועוד).

רק אף אם אין כאן דין בעל חוב קונה משכון קשה, כי מ"מ ודאי יש בכל ענין [וגם לנכרין] זכות עיכוב על המשכון עד לפרעון, ואסור ליטלו הימנו [ואין לומר שהיתה קטנה ואין לה קנין מן

להבין שמועות

האם היצ"ט אינו מגיע יום יום

בשפתי צדיק (אות לד) מביא על הפסוק (לט, י) **'ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע' וגו'**, ששמע מהחידושי הרי"מ ז"ע בשם הרה"ק הרבי ר' ברוך ז"ע, שכמו שאמרו חז"ל שנתכוונה לשם שמים שראתה באסטרונוגין שלה שעתידה להוליד וכו', כן ה"י בוודאי ליוסף דמיונות שזוהר רצון שמים, להגדיל הנסיון, וה"י לו ספק אולי יצר טוב מסיתו לזה, ודרך יצר טוב להציע לאדם מעשה טוב פעם אחת, ודרך יצה"ר לפגוע בו פעם אחר פעם, לכך 'כדברה אליו יום יום' אזי 'לא שמע' שהכיר מי המסית.

ונצרך ביאור בענין זה, הדלא ידוע אצל כל אחד שרצונות והתעוררויות חזורים על עצמם מידי יום, ללמוד ולהתפלל כראוי, וכן בתקוין מדותיו לשפרם, וא"כ איך ניתן להשתמש בסיומן זה, ואיך ניתן להבחין האם זה היצר הרע סוכן בנו, או הם מהתעוררות הבת קול היוצאת מהר חורב בכל יום ויום לעורר כל אנשי תבל. משולחן המערכת

בחלומות יוסף אלומות וכוכבים

בס"ד, אור ליום ועש"ק תסובינה אלומותיכם

נתעוררתי על פי מה שאמרתי מאז לפרש הפיוט יום ליבשה 'ותלקט נפזרים כמלקט שבלים', כי הרי"א גניחוסקסי ז"ל לקשה על מה שאמרו ריש פרק אלו מציאות דרך קב בד' אמות טורח ללקט, והרי במשנה פאה ריש פ"ה בלקט שנתערב בתבואת בעל הבית אומדין כמה ראוייה ללקט ונותן לעניים, ושם הוי מפורד טפי, ויתרץ שקני שזה פרנסתו ומלאכתו פשיטא שיטרח טפי [הובאו דבריו בקובץ 'קול התורה' דאשתקד, וכע"ז בדברות משה ב"מ ריש ס' ל"א]. וע"ז אנו מבקשים שילקטנו נפזרים לחשיבות בני"א אצלו - כמלקט שבלים.

והנה בקרא כתיב על אומות העולם (מיכה ד, יב) **'כי קבצם קבצמיר ג'רנה'**, ופירשו המפרשים: לא שמצרך **שבלים** בודדות לעמיר, רק מצרך **עמרים שבלים** לערימה גדולה בגורן. כי אומות העולם אין להם חשיבות עצמית - רק לכללות האומה [אף שרואי השגחה פרטית על כל פרט כמו שאמר בעש"ט ולא רק על המין], ועל כן הומשלו בקיבוץם [לפורענות] כעומרים, אך ישראל נמשלו דייקא **כשבלים בודדות**, כדכתיב (ישעיה כו, יב) **'אִתָּם תִּלְקְטוּ לְאֶחָד אֶחָד בני ישראל'**.

ובחלום יוסף, תחילה רמזו להם משמאי שאף שכל שבט אקירי קהל וגוי לעצמו (הוריות ה:), וכל אחד בפני עצמו 'אלומה', עכ"ז עליהם להשתחוות ליוסף. והם לא הבינו, וטענו 'המלוך תמלוך', הרי אנחנו כל אחד קהל לעצמו. וחזרו והראו ככוכבים, שמרמז על בני ישראל היחידים - 'ככוכבי השמים לרוב', וכברכות נ"ו: קטיף לי כוכבא, כלומר: שכלפי יוסף הם כיחידים. ולכן אז לא טענו נגדו 'המלוך תמלוך', רק 'ויקנאו'.

ובבועז שנתן לרות **שבלים בודדות** דייקא כמאמר חז"ל (סנהדרין צג, ב), כי היא אִם לגרים שבאו כיחידים להצטרף לכלל ישראל.

אוהבך המברכך בבריות גופא במהרה מתוך מנוחה והרחבה, שאול

איך לא להתפעל מכוחות הרע

יושב יעקב וגו' אלה תולדות יעקב יוסף (לז, א.ב.). וברשי"י מחז"ל (תנחומא וישב א) משל לגמלים הרבה שהיו טעונים פשתן, היה עומד הנפח ותמה ואמר היכן יכנס כל הפשתן הזה, פקח אחד היה שם, א"ל מה לך לתמה, ניצוץ אחד יצא ממפוח שלך ויכלה אותו. אף כך, כשראה יעקב אבינו עשו ואולפיו נתירא, אמר מי יוכל לעמוד לי כנגד אלו, א"ל הקב"ה גץ שלך יכלה אותם, וזה יוסף דכתיב (עובדיה א, יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם וגו'. וידוע התמיהה בזה מה הפקחות בתשובתו שאמר ניצוץ אחד יוצא וכו', הלא לא לשם כך נכנסו הגמלים טעונים פשתן לשורפן, אלא כדי לאחסנם ולעשות מהם בגדים וכדו', ותמיהת הפחמי בעינה נותרה אנה יכנס כל הפשתן הזה. ובשלמא הנמשל אתי שפיר שאין ליעקב אבינו לירא ולומר מי יוכל לכבוש את כולן שכן ניצוץ אחד יוצא וכו', אולם המשל צ"ח.

ובשפת אמת (תריסר) פירש, שהפקח השיבו כי בעל הפשתן לא יבוא לגבולו כי ירא שניצוץ אחד ישרוף פשתנו. וכן כתיב בעשו (וישלח לו, ו) 'וילך אל ארץ מפני יעקב', פירוש כשנתגלה פנימיות של יעקב ויוסף מתרחקים הסט"א, עיי"ש. וביאר **האמרי אמת ז"ע** (ע"י לקוטי יהודה) הכוונה בזה שהפחמי פחד, הרי הגמל עם הפשתן יירוס את בית המלאכה שלו כשהם יעברו, השיב לו הפקח, **אתה אינך צריך לפחד, מכיון שהפשתני יפחד יותר ממך שלא ינוק**, כי ניצוץ אחד משלך יכול לשרוף את כולו, ממילא הפשתני ישיגה היטב לא לפגוע בך. וזה המשל על יעקב אבינו ע"ה, שפחד מכל האלופים, לכן כתיב למטה אלה תולדות יעקב יוסף, וכתיב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, דהיינו שעשו כבר יפחד שלא לפגוע ביעקב, כי ניצוץ אחד יוצא מיוסף שמכלה ושוורף את כולם.

ובאופן אחר י"ל שהפחמי עמד והשתומם בהתפעלות מריבו קניי ורוכש עולם הזה, עד שבא אותו חכם שעיניו בראשו ואמר לו מה לך מתפעל מהבלי עולם הזה וקנייניו, הלא ברגע אחד הכל מתפורר, ובניגים רבי קומות מתכלים ונעלמים, **חדל לך מהבט בדברי אפס ותוהו, ותן לבך אל העיקר**, ובמשל טמונה הנקודה של הנמשל שהרחתיות גוברת על הגשמיות. וזה הניצוץ אחד, שבהתבוננות בנקודה הטמונה מתבטלת חשיבותו המדומה של עוה"ז (וכע"ז ע"י בית יצחק ווארקא בשם הרה"ק רבי מ"מ מווארקא ז"ע).

(נר ב' דחנוכה תשס"ב ביישיבת שפת אמת - עבד"ד חנוכה עמי' ע')

המלוכה מתחיל בשליטה ביצור

'המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו' (לז, ח), **ובאור החיים הק'** דקדק על כפל הלשון המלך תמלך, ולא הספיק לומר התמלך עלינו. וי"ל על פי מה דמרגלא בפומיה **דכ"ק אאז"ל** בשם הרה"ק **מרוזין ז"ע** על מה דאיתא בגמרא (ברכות כז:) שכשרצו למנות את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא אמר איזיל ואימליך באינשי ביתי אזל ואמליך בדביתיה, א חסידישע קישקע קען דאס נישט פארדייען - מי שרוח חסידות בו קשה לו לקבל הדברים כפשוטם, שעל דבר נשגב כזה של התמנות לראש בני"י ילך להתייעץ בבני ביתו, אלא המכוון הוא שאמר להם לפני שתמליכו אותי עליכם, עלי לבדוק את עצמי אם אני מלך על עצמי, על תאוותי ורצונותי, ורק אח"כ אוכל להיות נשיא גם על אחרים, וזהו איזיל ואימליך - 'לאמר זעהו וויא די ביסט א מלך אויף זיך' (ע"י פני מנחם מועדי שמחה עמי' קא, שולי הגליון ברכות שם, ואוצר דרשות ומאמרים ח"ג עמ' נח והערה שם).

ולפי יש לפרש **'המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו'**, דהיינו **'המלך' על עצמך** שיתמלך עלינו, אם 'משול' על יצרך שיתמשל בנו, ויש לפרש מה דכתיב (קהלת ד, יד) 'כי מבית הסורים יצא למלך' כי מבית האסורים - דהיינו יצה"ר (ע"י נדרים לב:), שע"י שהתגבר לשלוט על היצה"ר יצא למלך (ע"י רש"י קהלת שם), וזה התקיים אצל יוסף הצדיק שע"י מעדותו בנסיון במחשבות התקיים החולם, שנתברר היטב שמוך ומושל על עצמו. וכן יל"פ מה שאמר שאול לרוד המלך (ש"א כד, כא) 'ועתה הגה ידעתי כי מלך תמלך וקמה בידך ממלכת ישראל', כי כאשר משלת ביצרך, ואדם ניכר בכעסו לבל הנקם ולא גמלו רעה אלא להיפך כמבואר שם בפסוקים, הנך ראוי למלוכה, וזהו 'כי מלך - תמלך'.

(אמרים פורים (שיצאו לאור פורים תשע"ט))

בהתגברות בנסיון מושפע קדושה לכל המקום

ויהי אחר הדברים האלה חטא משק מלך מצרים וגו' (מ, א), ופירש רש"י 'לפי שהרגילה אותה ארורה את הצדיק בפי כולם לדבר בו, הבאי להם הקב"ה סורחנם של אלו שיפנו אליהם ולא אליו, ועוד שתבוא הרווחה לצדיק על ידיהם [לשחרור]', ותמהו דכלפי לייא, השחרור משנים ממושכות בבית האסורים הלא העיקר, והיה צריך להביאו כטעם הראשון העיקרי, ואח"כ הטעם שלא ידברו עליו, ובמדרש (ב"ר פח, א) נזכר רק טעם הראשון.

אלא **ידוע מצדיקים ז"ע** לפרש מה דכתיב (מקץ מה, ט) 'כה אמר בנך יוסף שְׁמָנִי אֶלְקִים לֵאדוֹן לְכָל מִצְרַיִם, שֶׁהִכּוֹנָה שְׁיוּסֵף שֶׁלַח לְבָשָׂר לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ שְׁמָנִי הֵינּוּ יֹשֵׁם אֲנִי אֶת 'אֶלְקִים לֵאדוֹן לְכָל מִצְרַיִם', שעל ידו נתגלה ונתפרסם אלקותו ואדנותו ית' לפרעה ולכל ארץ מצרים (ע"י ישמח ישראל ויגש אות ז, שם משמואל שם עמי רעג ובית יעקב (אלכסנדר) שם - בשם הרה"ק מרוזין ז"ע (וע"י עירון קדישין), וע"י בפלאות חדשות פ"ר ויגש בשם הרה"ק מקאצק ז"ע וכן הוא בשש"ק שם), דהיינו שהכניע כל כוחות הטומאה לכוח הקדושה, וזאת בישר יוסף לאביו לפני רדתו למצרים עם השבטי י"ה, שאף בערות ארץ מצרים יכולים להיאחז בקדושה. וכל זה היה מכחו של יוסף הצדיק שעמד בגבורה בנסיונות.

ובזה יובן הפסוק ופירוש רש"י, דבדודאי אין המכוון כפשוטו, כי אטו איכפת ליוסף מה גויים מגושמים שטופים בתאוות מדברים עליו, אלא שיוסף הצדיק בקדושתו היה בכחו להכניס אף בעמי הארץ שיכירו עליונותו של שמירת הקדושה, ולכן היה חסרון במה שדברו עליו, **דאף שבאמת עמד בנסיון, מ"מ כל שאין מתגלה לעיני כל, ומדברים עליו להיפך, הרי זה מרגע מהשפעת קדושתו**, שרצה לנטוע במצרים כהכנה לגלות ישראל.

והדברים נוגעים לכל אחד ואחד, שכולם נקראים 'בני יעקב ויוסף סלה', לדעת שבכוחו להשפיע על כל הסביבה, וזה מה דאיתא בגמרא (פסחים ק"ג). 'שלשה מכריז עליהן הקב"ה בכל יום על רוק הדר בכרך ואינו חוטא, וכו', כגון רב חנינא ורב אושעיא דהוו אושכפי בארעא דישראל, והוו יתבי בשוקא דוונות ועבדי להו מסאני, ועיילי להו, אינהו מסתכלי בהו ואינהו לא מדלן עינייהו לאיסתכלי בהו, ומומתיהו [נשיבים - שבויה שלהן] הכי, **בחייהן רבנן קדישי דבארעא דישראל**, ולכאורה מאי נפק"מ לדורות לדעת השבועה של אותן הטמאות, שנקבע בגמרא דבר זה, אלא הכוונה שבכח שמירת העינים שלהם וקדושתם הועילו למעוטי תפלה, וזה שאמרו ונשבעו בחייהן רבנן קדישי דבארעא דישראל, כי נשפיעו מהקדושה [נע"י אוצר דרשות ומאמרים (ח"ב עמי' קלג) דז"ש דעבדו להו מסאני, משום דמנעלים מונעים הפחיתות והחטא, ועי"ש הערה ח]. וזהו שהקב"ה מכריז על רוק הדר בכרך ואינו חוטא, **כי בהתגברות של כל יחיד ויחיד בנסיונו, נוצר השפעת קדושה בהאי עלמא**.

(ליל שבת חנוכה תשע"ח - עבד"ד חנוכה עמי' ק)

כי אנכי ידעתי את המחשבות

מפרשיסחא ועדי מינו - בירור מקחו של צדיק בבריאת אורו של משיח

***

והנה דברי **הר"ב ז"ע** עדיין צריכים ביאור, מה היתה המחשבה של יהודה שהיא אשר מצא חן בעיני הקב"ה.

הרה"ק רבי שמואל שיניוא זצ"ל ברמתים צופים (רבא פרק ה אות נו) כתב שמעתי מכ"ק אדמו"ר מפרשיסחא זי"ע יהודה בהיותו מלך עליהם בודאי היו דבריו נשמעים, והיה ביכולתו לפטור יוסף ולהשיבו לאביו, על כן חשב בדעתו שאין מועיל שום תשובה אצלו, **על כן חשב אולי יקים ויעלה אותו אחד מזרעו**, על כן היה עסוק ליקח אשה, **ומחשבה זו יקר בעיני הקב"ה**, על כן היה בורא אורו של משיח. עכ"ד.

***

החסיד רבי אהרן וואלדען ז"ל (מ"ו"ל קול שמחה, אהל תורה, תהלים מקדש מעט, שם הגדולים) כתב בגליון הרמתיים צופים [וכן בגליון הקול שמחה]: כבוד הרב המחבר ז"ל כאן במקומו מונח, כי מעולם לא יצאו דברים אלה מפ"ק רבינו מפרשיסחא ז"ל, ובס' קול שמחה נכתב זה המאמר בזה"ל [ע"י לעיל]. **והמאמר הזה נכתב שם ברמז גדול מאוד**, ולא נאמר בו כלל מה היה כוונת יהודה אז בנשיאת אשה, **אבל ידעתי נאמנה כאשר שמעתי ג"כ מפ"ק רבינו קדיש**, שרב גדול הדור אמר פ"י מדרש זה לפני **רבינו הקדוש מקאצק ז"ע**, משם רבו מפרשיסחא כמו שמביא הרב כאן, וכשמעו דברים אלו אמר חס ליה לפה קדוש מורי ז"ל לומר הכי, ואז אמר הוא ז"ל כוונת רבו [ואף מי יוכל לכלכל דבריו במשפט בסגנון לשונו ממש,

המשך בעמ' ד'

ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדולמי ושמו חזיה (לז, א). ואיתא במדרש (ב"ר פח, א) 'רבי שמואל בר נחמן פתח 'כי אנכי ידעתי את המחשבות' (וימיה כט, א), שבטים היו עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו, והיה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח. ודברי המדרש חתומים וסתומים מה בא ללמדנו.

והיה אפש"ל שלפי המבט החיצוני היה נראה כעין קלקול בתוכנית של הבריאה, שהרי כל היעד והמטרה הוא להגיע לאומה שלימה שיגלו מלכות שמים בבריאה, ואחרי שנות האלפים מאז אדה"ר עד שכבר ה' נראה שהשיגו השלימות בהיות יעקב אבינו ע"ה מטתו שלימה בשבטי י"ה המהווים הבסיס לצמיחת האומה השלימה, וכעת שבעינינו נראה שקר, על זה התוכנית במטרת הבריאה, כי נתפרדה החבליה, ועל זה אומר המדרש שהגם שכן נראה בעין גשמי, אבל האמת הוא שהתוכנית של הקב"ה ממשך הלאה, וחביב עלינו לשון **רבינו שלטי"א** ששמענו כמה פעמים: **עס איז דא א ג-ט'ליכע פלאן**, והשי"ת יש לו את התוכנית שלו, וממשך 'בורא אורו של מלך המשיח'.

***

אך **הרה"ק הרבי ר' בונם ז"ע** גילה לנו פירוש חדש בדברי המדרש, שיאנכי יודע המחשבות' לא קאי על מחשבת השי"ת, כפי הפשוט בפסוק, אלא קאי על המחשבה של יהודה, מול מחשבת השבטים. דבא

כי אנכי ידעתי את המהשבות

מפרשיסחא ועד ימינו - בירור מקחו של צדיק בברית אורו של משיח

בכל מצב ואין לו להתייחס, אלא עליו לתקן דרכיו ולהמשיך לעבוד את הבורא ית"ש, וכמאמר הרה"ק ר' נחמן מברסלב זי"ע אין שום יאוש בעולם כלל].

***

והבית ישראל זי"ע כותב (תשי"ז תשכ"ז תשט"ז ותשל"ג) של רחוק לומר **שניהם אמת, ואין כאן מחלוקת**, יהודה ראה החשכות ולא נתייחס משניהם לראות לחנך את בניו, וגם בעצמו התחיל מחדש, וזה לימוד לכל עובד ה' לבל להתייחס מכל הדרכים להתחזק בעבודת השם, לראות שבניו ילכו בדרכיו, וגם בעצמו יחדש עבודתו, אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך, וזה הדרך היה נראה בשמים, וזה הרמז בפסוק (משלי כב, 1) 'חונן לנער על פי דרכו גם כי זיקין לא יסור ממנה', היינו הוא בעצמו 'יוע' בחמדת דוד (הנ"ל) שגם כן כתב דאלו ואלו דא"ח [אלא שלד' הבית ישראל נראה דהסדר הוא להתחיל קודם עם בניו ואח"כ עי"ז עם עצמו, ולדבריו נראה לכא' להיפך], שמתחילה כשעולה בדעת האדם לעשות תשובה, צריך להתחזק ולומר שבדאי יש לו תיקון, אבל מעט מעט צריך להתבונן ביותר נגד מי פגם, ויהא לבו נשבר בגודל מרירות, עד שכמעט יחשוב שאין לו תקנה, אמנם תיכף יתחזק לעבוד מהיום את השי"ת, עי"ש באורך].

***

ביאור חדש כתב **הרבי הפני מנחם זי"ע** (עמ' רכז עמ' רלג ועמ' רמ) דכוונת המדרש הוא שיהודה היה עסוק ליקח לו אשה היינו מעשה היבום שעשה, ומתחלה אכן נתייחס מתיקון ער ואונן ועסק לישא אשה כדי להתחיל התורה מחדש, אולם מן השמים סיבבו שיעשה יבום ויתקן גם אותם, וזהו שאמריו יהודה היה עסוק ליקח לו אשה, ואנכי יודע את המחשבות, והקב"ה היה עוסק בורא אורו של משיח, והכוונה בזה שעל ידי שנתעסק יהודה לייבם ולעשות דרך תיקון לכל הנדחים, על ידי זה הקב"ה בורא אורו של משיח, יחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח' (ש"י יד, יד) [שזה נאמר לדוד המלך עי"ה], השי"ת מחשב מחשבות למצוא מקום תיקון לכל באי עולם לבלתי ידח ממנו נדח [יוע' אמרי אמת (תערב"ד מה מדרש) כי אנכי ידעתי את המחשבות' הוא כענין שכתוב וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, עי"ש].

***

במפי ספרים וסופרים (בפרשתו עמ' תכו) ביאר **הגרא"ד פרידמן זצ"ל** דברי **הר"ב זי"ע**, כי אצל בחון לבבות היה חשוב יותר התעסקותו של יהודה בענינים גשמיים בקדושה וטהרה יותר מן השק ותענית של ראובן, כי אף בשעת ההתעסקות בדברים גשמיים לא הסיח דעתו מבורא עולם, וזו מן העבודות הקשות שבמקדש, אך חובת כל אדם להתאמץ בזה כפי דרגתו.

ורבינו שליט"א העיר: לביאור הזה אין מובן הקשר לאורו של משיח, ורבוה"ק פירשו הענין באופן אחר, כפי הנדפס בהערה בגליון הקול שמחה, בדברים הנוקבים עד עמקי נפש.

***

בעה"י, א' לסדר הגידה איפה הם רועים תשפ"א כבוד רבינו ראש הישיבה שליט"א אבקש נא להאיר עיני איך לבי הביאורים שבגליון הקו"ש - א. שחשב שמחד מבניו יעלו אותו. ב. שהוא עצמו התחיל מחדש ומצוה ראשונה. מובן יותר הקשר לאורו של משיח [כמובן המיוחד, כי כל דבר טוב מביא לאורו של משיח, וכמו"כ העבודה בקידוש מעשים גשמיים].

והשיב רבינו שליט"א: תמנה על שאלתך בדבר פשוט, זה עצמו אורו של משיח שהוא 'מורח' (סנהדרין צג:) בכל בר ישראל מעלת הריח שלא נפגם בעץ הדעת דאיתא בספ"ק (ע"י גרא דכלה פ"ר בשלח ובני יששכר סיון מאמר ד אות ח ועוד), וידוע פתגם **הצדיקים זי"ע** 'משיח קומט אום גירעט' [בהיסח הדעת] און פאר די אומגירעכטע' - יגיע אלשמים ולחייבים לצדקם ולזכותם, וזה משום שאין אחד שיוכל לזפותם זולתו [ע"י תשובותיו (לקוטים ד"ה בחר) 'קבלתי מרבתי שבחינת משיח יהיה שביכלתו ללמוד זכות על כל ישראל, וע"י הלימוד זכות יפיל הרהורי תשובה בכולם, והיו כולם צדיקים'], וזהו כל המשיח שאנו מצפים אליו להשיב לב על אביהם שבשמים 'בכבי יבואו ובתחנונים אובילים' (ירמיה לא, ח), כל זה הוא פשוט בעיני כללי צורך לכתוב, ובקיצור: **ההתחלה מחדש של עולם העובד לבוראו.**

והרבי הבית ישראל זי"ע היה אומר שבמכתב זה רמז **השפת אמת זי"ע** לפירוש **הרמתיים צופים** בד' **הר"ב זי"ע**, שכאשר לא עלתה לו עבודתו כ"כ חשב אולי בניו יצליחו יותר, ונראה שגם נטוה דעת השפ"א [אבל לא מתוך יאוש מעצמו, שהרי השפ"א זי"ע כתב 'ועוד אין אני מייאש את עצמי'].

***

והנה כפירוש הרמתיים צופים בדברי הר"ב זי"ע, הביא **האמרי אמת זי"ע** (וילך תרצ"א) בשם **החידושי הר"מ זי"ע** שאמר בשם הר"ב זי"ע, שאף שלענין בשר היה נראה שמעשה יהודה לא היה ישר כמו מעשה האחרים, אולם הקב"ה הוא היודע מחשבות, שיהודה היה נפול בעצמו שהוא אינו כלום ואין לו כלום, ועל כן היה עסוק ליקח לו אשה להעמיד תולדות שאפשר התולדות יהיו יותר טובים, עי"ש.

וכן הביא גם **באזור אליהו** (בפרשתו) **להר"ק רבי אליהו אליהו אבד"ק וויסקיט תלמיד הרה"ק מקאצק זי"ע**, ובהוספה **שבשביל שפלות זה** זכה שהקב"ה ברא ממנו אורו של משיח.

וכן הביא **בחמדת דוד** (לראש השנה) **להר"ק רבי דוד צבי מנייטאדט זי"ע תלמיד הרה"ק מקאצק זי"ע**, שיען אשר **תשובתו היתה בלב נשבר ובגודל המרידות**, יצא מתשובה הלזו אורו של מלך המשיח.

והשם משמואל (עמ' עג ועמ' קא) אחר שהביא דברי זקינו הרבי מקאצק זי"ע, הביא לפרש כעין פירוש הרמתיים צופים, ובסגנון אחר, שיהודה המציא דרך חדש מאד נעלה, כי בין כה וכה צריכין אנו ראשית לראות שיה"י צורך גבוה נעשה, ואפי"ן אין לנו עוד שום תיקון מ"מ חלילה לנו לגרוע מצורך גבוה להעמיד עדה של קוראים (בשם ה') **כי עבדים אנו להשי"ת, ואחת היא אם נתקן עצמנו או לא, העיקר שלא יפסיד השי"ת**. ומבחי' זו ה"י הקב"ה עוסק לברוא אורו של מלך המשיח, וזהו מחמת עומק המחשבות שאינן נודעות לשום ברי' אלא להקב"ה לבדו שהוא יודע תעלומות והוא בעצמו ידע עצם הכוונה שהיא בבחי' זו, וזשי"ה כי אנכי ידעתי את המחשבות, שבשטחיות הכוונה ה"י נראה שבא ליקח אשה לשלימות עצמו, אבל הקב"ה הוא לבדו ידע את המחשבות שהי' באופן זה וברא מזה אורו של מלך המשיח. וכתב דאולי לזה כיוון **הר"ב זי"ע**, רק השומע החליף 'למען יהיו לי בנים טובים' בתיבות יעלה אותו אחד מבניו.

***

ונשאל רבינו שליט"א: האם נכון לפרש **דהר"ב זי"ע** אמר שהשבטים בחרו בדרך של תיקון העבר, ומחשבת יהודה היה בהמשך בניית העולם. אלא שעדיין חסר הביאור איזה רעיון תהא במחשבתו שבה ילך ויעסוק בבניית העולם. ועי"ז נאמרו ב' הפי"ו ועפי"ז יומתק שלא יקשה כ"כ הקושיא על פי' הא', דאין כאן יאוש מעצמו לגמרי, אלא אדרבה הרי עוסק בהמשך תיקון ובנין העולם, אלא שהוא עצמו אינו התכלית רק אחד מבניו [ולכאורה הכוונה הפשוטה בפסוקים שם (ירמיה כט, הו"א) 'בנו תבנים וטבעו גנות ואכלו את פריה, קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבנים נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה בנים ובנות ורבו שם ואל תמעטו, וגו', כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי חשב עליכם, היינו להמשיך כאן במצב הגלות בבניית העולם, והיינו כעיקר יסוד הנ"ל].

וכמדומה שכמה פעמים שהזכיר **רבינו שליט"א** הווארט של **הרבי ר' בונם זי"ע**, היה המשמעות שמעבר לביאורים הנ"ל, **יש בווארט של הר"ב זי"ע יסוד שלא להתייחס**, האם יש אמת בדברים הללו.

והשיב רבינו שליט"א: בוודאי, פשוט וברור [ועי' חנוכה תש"ע - עברא דרשא חנוכה עמ' עז: 'ידווקא ממעשה של יהודה שלא נפל ביאוש אלא התחיל מחדש, ממנו ברא הקב"ה אורו של משיח. וכמו"כ בכל פעם שיש ליהודי הרהורי תשובה, ואינו נופל ביאוש אלא חפץ להתחיל מחדש, הוא מקרב בזה את ביאת המשיח בעוד משהו, בעוד פסיעה. והנה השם של הגלות הוא אהיה אשר אהיה, כמ"ש חז"ל (ברכות טו:) על הפסוק (שמות ג, יד) 'אהיה אשר אהיה', אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות, ואי' בספ"ק (ע"י מאור ושמש הפטרת שבת תשובה בשם הרבי מלובלין זי"ע) שזהו השם של תשובה, שלשון אהיה פירושו אהיה עובד ה' מעתה, ומעתה רצוני לתקן מעשי המקולקלים, וזה מ"ש חז"ל אהיה עמכם בשעבוד מלכיות, שאף אם האדם נכשל ופגם ח"ו מ"מ הקב"ה נמצא עמו

אשר גם גדולי עולם ושרי ישראל יגעו הרבה בדב"ה לבוא אל מטרות כוונות הטוהרה, ונאלו מלעמוד על סתרי אמריו אשר היו למעלה למשכיל, אמנם אלה הם תמצית דב"ה[ק], כאשר ראה יהודה מה שנעשה, וכי נגרם הכל על פי עצתו, נמס לבבו בקרבו והלך במרידות גדול מאד, עד כי נתבטל ממש ממציאותו, שכל כך דן בדעתו והחליט במחשבתו שבדאי האביד את כל מה שסיגל מיום הולדו עד היום, וכמעט כלתה נפשו מגודל המרידות, עד כי נתיישב בדעתו ואימץ את רוחו, וגמר בלבו להתחיל לקיים התורה מחדש, ולהכין לבבו מעתה לעבוד את ה' אלקיו כתינוק שנולד [מפני שכבר איבד את כל הראשונות], והתחיל לחדש עבודתו מהמצוה ראשונה שבתורה, וזאת המצוה היתה כ"כ יקרה לפני היודע מחשבות ובחון לבות, עד שממנו היה בורא אורו של משיח. ע"כ תמצית דב"ה[ק] הנאמרים בחכמה פנימית עליונה [והביאו באהל תורה בפרשתן, וכי"ה משמיה דהרבי מקאצק זי"ע בחמדת דוד ושם משמואל המובאים להלן בהמשך הדברים].

ואזן מילין תבחן, ודעת לבנון נקל להמעיין ומתבונן בזה, כי איננו מן הסברא כלל שהמדרש הקדוש יורה לנו דרך נמוך כזה בעבודה, ולדרוש זאת חלילה על יהודה המלך שבשבטים, שיהיה דרך זה ישר לפניו, להשליך מנגד העבודה אשר מוטל על האדם לבדו, כל ימי צבאו עלי ארץ עד רגע האחרונה, כדי שיעורף נפשו ויזדכך גופו לגמרי, עד שיקנה ההשלמה בעצמותו ממש שהוא תכליתו האחרון, וזאת יהיה נחמתו בעיניו, שבניו יקומו אחריו ויתקנו, והמה יעלו אותו בכשרון מעשיהם, אתמהא. נתתי זאת אל לבי לכתוב דברים אלה למען ידעו דור אחרון כי לא זה הדרך ולא זו העיר היה **פרשיסחא**, וד"ל, עכ"ד.

ושאלו **לרבינו שליט"א:** מה הפי' שלקח עצמו מחדש והתחיל במצוה ראשונה - פו"ר, האם אכן כך הוא הסדר, וזה ההוראה לבעל תשובה שיתחיל בפו"ר, והי' מובן יותר אם היו אומרים מצוה ראשונה היינו שבת חודש מילה, וביותר מסתברא אהבה ויראה כמו שסדרן הרמב"ם בספ"ה"מ. ולא מה שכתוב ראשונה בתורה [שנאמרה לבני נח, ומסיני לבני ישראל].

והשיב רבינו שליט"א: מצות פו"ר הוא מצוה ראשונה בסדר הבריתא [ולא קיימי השבטים המצוה עי"פ סדר מוני המצוות]. והרי אין המדובר בבעל תשובה שעבר על מצוות ולאין, וצריך לתקן לפי חטאיו, כי יהודה קיים הכל [כפי שקיימו השבטים], אלא דלדעתו היה כלא היה במעשה דמכירה, ואי"כ צריך לקיים מצוות מַקְדֵּשׁ [המצוות היום יומיות - תפלה וברכה, עשה בלאו הכי תמיד, גם אם לא איבד זכויותיו]. ויובן עוד ע"פ מ"ש **כ"ק אאז"ל** בענין העמדת דורות, משל לעבד שרצה שתמשך עבודת המלך אחר פטירתו וכו' (ע"י עבדי"ז ח"ב עמ' מ בהערה), א"כ עיקר הנקודה כאן, עבודת המלך מַקְדֵּשׁ ובלוי הפסק, ומבחינה זאת הוא ראש למצוות.

***

והנה כתב **השפת אמת זי"ע** במכתב **להר"ק רבי פינטשע מפילץ זי"ע** על הבר מצוה של **האמרי אמת זי"ע** (נדפס באוצר מכתבים ונאמרים מהשפת אמת, וראה אצל גולת אריאל ח"א עמ' לו הערה 58):

ב"ה אור ג' וישב [כ"א כסל] תרל"ט, פה גור החיים והשלום וכ"ט סלה לכבוד אהובי ידידי ש"ב הרב הרה"ק ובקי החסיד המפורסם א"י"א [איש ירא אלקים] מו"ה פנחס אלי' נ"י ויזרח ועתה הנני להודיע לכת"כ כי בני אברהם מרדכי שיחי' נעשה בר מצוה בעזוהי"ת ביום ז' לחודש טבת הבע"ל יום ה' יוגש. אבקש מאד להתפלל עליו [עבורו] שיצליח בתורה ובעבודת הבורא ית"ש, ואשר הבורא ית"ש יתן בו רוח טהרה, כי הוא בעזוהי"ת כלי מוכן לכל השלימות, אך אם ה' לא יבנה בית וכו' נחלת ה' בנים. ה' יודע כי רצוני ה' לעסוק בתורה הרבה יותר ממה שעלתה ביד, **ועוד אין אני מייאש את עצמי, אך כעת אני מבקש מהשי"ת לפתוח לב בני שיחי' בתורה ויראת ה', כאשר חכמים הגידו בפרשה על יהודה שהיה עסוק ליקח אשה וכו'.**

באין חדשות, הנני ידידי ש"ב דו"ש וטובו ומצפה להשי"ת שיומין לכי"ת פרנסה ומנוחה ככל אוות נפשו. הק' ארי' לייב